

የሰበር ፋይል ቁ. 27739  
ጥቅምት 28 ቀን 2000 ዓ.ም

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

ፍስሐ ወርቅነህ

መስፍን ዕቁበዮናስ

ሒሩት መለሠ

አብዱራሂም አህመድ

አመልካች፡- አቶ ድንቁ ገላው

ተጠሪ፡- ወ/ሮ ዋለ አሸቱ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

በዚህ የሰበር አቤቱታ መቅረብ ምክንያት የሆነው አመልካች ጽፈው

ያቀረቡት ማመልከቻ ነው፡፡

የጉዳዩ የሥር አመጣጥ አመልካች ከሳሽ በመሆን በጭልጋ ወረዳ ፍርድ ቤት በተጠሪ ላይ ያቀረቡት ክስ ተጠሪ ቤት ሠርቼ ባዶ ቦታ ስላለኝ ግዛኝ ብለው በሽማግሌዎች አስማሚነት ቦታውን በብር 3500 (ሶስት ሺህ አምስት መቶ) ገዝቼ ቤት ሠርቼበታለሁ፤ በቤቱም የልብስ ስፌት ድርጅት አቋቁሜ እየሠራሁበት ነው፤ ሆኖም ተጠሪ ቤቱን በስሜ ስላላዛውሩልኝ በፍ/ብ/ሕ/ቁ.2892 መሠረት ተገደው እንዲፈጽሙ ይደረግልኝ የሚል ነው፡፡ ተጠሪም በበኩላቸው ውሉ በሚመለከተው አካል ቀርቦ ያልፀና ከመሆኑም በላይ በማታለልና በተንኮል የተፈፀመ በመሆኑ ሕጋዊነት የለውም በማለት ተከራክረዋል፡፡ ፍርድ ቤቱም የግራ ቀኙን ክርክርና ማስረጃ መርምሮ የሽያጭ ውሉ ይፀድቃል፤ ውሉ ለውልና ማስረጃ ቀርቦ እንዲፀድቅና ስመ ንብረቱ ለአመልካች እንዲዛወር የሚል ውሳኔ ሰጥቷል፡፡ ያሁኑ ተጠሪ በውሳኔው ቅር ተሰኝተው ለሰሜን ጎንደር መስተዳደር ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ያቀረቡ ሲሆን ፍ/ቤቱም መሬት መሸጥ የተከለከለ በመሆኑ ውሉ ለሕግ ተቃራኒ ነው በማለት የወረዳውን ፍርድ ቤት ውሳኔ በመሻር እና አመልካች ለቤት ማሠሪያ

ያወጡትን ወጭ በሕግ የመጠየቅ መብት በመጠበቅ ወስኗል፡፡ የከፍተኛው ፍርድ ቤት ውሳኔ በአመልካች ይግባኝ ባይነት ቀርቦ ከተመረመረ በኋላ ክሱ ሙሉ የባለቤትነት መብትን ለመገልገል ለመሸጥ፣ ለመለወጥ ወይም ለሶስተኛ ወገን ለማስተላለፍ እንዲቻል የቀረበ፣ በሌላም በኩል ተጠሪ ንብረቱ ያላግባብ ክእሪ ወጥቷል በማለት ባልተከራከሩበት ከፍተኛው ፍርድ ቤት ባልተጠየቀው ጉዳይ ዳኝነት ሰጥቷል በሚል ውሳኔውን በመሻር የከፍተኛው ፍርድ ቤት ስመ ንብረቱ ሊዛወር ይገባዋል ወይስ አይገባውም በሚል ጭብጥ ላይ ብቻ ተመሥርቶ በማከራከር እንዲወስን ጉዳዩን መልሶታል የፍተኛው ፍርድ ቤትና በድጋሚ ጉዳዩን አይቶ መሬት መሸጥ ሕገወጥ መሆኑን ተችቶ ተጠሪ ተገደው ለአመልካች ሊያስተላልፉ አይገባም በማለት ወስኗል፡፡ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤትም እንደገና ይግባኝ ቀርቦለት የከፍተኛውን ፍርድ ቤት ውሳኔ ካፀና በኋላ አመልካች ለቤቱ ማሠሪያ ያወጡትን ወጪ በተመለከተ መብታቸውን በመጠበቅ ቤቱን አፍርሰው ቁሣቁሱን ከወሰዱ በኋላ ቦታውን ለተጠሪ እንዲያስረክቡ በማለት በዚህ ነጥብ ላይ የከፍተኛው ፍርድ ቤት በዝምታ ያለፈውን በማሻሻል ወስኗል፡፡ አመልካች የሰበር አቤቱታውን ያቀረቡት በዚህ መነሻ ሲሆን የአቤቱታው አንኳር ነጥብ የወረዳው ፍርድ ቤት ውሳኔ ሊፀና ይገባዋል የሚል ነው፡፡

ይህ ሰበር ፍርድ ቤት በአመልካች የቀረበለትን አቤቱታ ከመረመረ በኋላ ተጠሪን አስቀርቦ ግራ ቀኙን አከራክሯል፡፡ ክርክራቸውንም ከሕግ ጋር በማገናዘብ መርምሯል፡፡ ፍርድ ቤቱ መዝገቡን እንደመረመረው ገና ከጅምሩም ክሱን ለማስተናገድ የሚያስችል የክስ መሠረት እንደነበርና እንዳልነበር ተመልክቷል፡፡ በዚህም መሠረት ለክርክሩ መነሻ የሆነው ጉዳይ ባዶ ቦታን የሚመለከት እንደመሆኑ የመሬት ባለቤት መንግሥት መሆኑ ግልጽ ሆኖ እያለና በአመልካችና በተጠሪ መካከል የተደረገው ውል ከመነሻውም ፈራሽ መሆኑ እየታወቀ ወይም መታወቅ ሲኖርበት ጉዳዩ የክስ መሠረት እንዳለው ተቆጥሮ መስተናገዱ ተገቢ ሆኖ አልተገኘም፡፡ ምንም እንኳን የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤትም የከፍተኛው ፍርድ ቤት በሕገ ወጥ ውል ሳይሆን የአመልካችን

ክርክር ውድቅ ማድረጋቸው አግባብ ቢሆንም የአመልካችን ጥያቄ ውድቅ ማድረግ የነበረባቸው ጉዳዩን ክክስ መሠረት መኖርና አለመኖር አኳያ በማጤን ነበር። ምክንያቱም የክስ መሠረት ሃይማኖት ጉዳዩ እንዲስተናገድ በመደረጉ አመልካችና ተጠሪ በየደረጃው በተሰጡ ውሳኔዎች አንዴ የፍርድ ባለመብት በሌላ ጊዜ ደግሞ የፍርድ ባለአዳ ለመሆን ተዳርገዋል። ለዚህም አመልካች በወረዳው ፍርድ በተደረገው ክርክር የፍርድ ባለመብት ሲሆኑ በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በተሰጠው ውሳኔ የፍርድ ባለአዳ መሆናቸውን መጥቀሱ ይበቃል። ሆኖም የክስ ማመልከቻው የቀረበለት የወረዳው ፍርድ ቤት በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 231/1/ መሠረት ማመልከቻው የክስ መሠረት መኖሩን አላመለከተም በማለት ተጠሪን ሳይስቀርብ ክስን መዘጋት ሲኖርበት ግራ ቀኙን አከራክሮ መወሰኑ ተገቢነት እንደሌለው እየታወቀ የመጨረሻ ውሳኔ የሰጠው የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይህን ነጥብ ትቶ ጉዳዩ የክስ መሠረት እንዳለው አድርጎ መወሰኑ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት በመሆኑ ውሳኔው መሻሻል ያለበት ሆኖ ተገኝቷል።

**ው ሣ ኔ**

- የአማራ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ/ቁ. 05873 ኅዳር 11 ቀን 1999 ዓ.ም፣ እንዲሁም የሰሜን ጎንደር መስተዳደር ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁ. 05220 ታህሣሥ 4 ቀን 1997 ዓ.ም በዋሉት ችሎቶት የሰጡት ውሳኔ ተሻሽሎ ክሱ ከመነሻውም የክስ መሠረት የሌለው ነው ብለናል። ይህን።
- በዚህ ጉዳይ ለአፈ.ፃፀም የሚቀርብ ነገር ባለመኖሩ የጭልጋ ወረዳ ፍርድ ቤት የአፈ.ፃፀም መዝገቡን እንዲዘጋ የዚህ ውሳኔ ግልባጭ ይደረሰው።
- መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ.ወ

የሰ/መ/ቁ. 27808

የካቲት 7 ቀን 2000 ዓ.ም.

**ዳኞች፦** አብዱልቃድር መሐመድ  
 ተገኔ ጌታነህ  
 መስፍን ዕቁበዮናስ  
 ሒሩት መለሠ  
 አብዱራሂም አህመድ

**አመልካች፦** የኢትዮጵያ ልማት ባንክ

- ተጠሪ፦**
1. ማይገነት ብርሃኑ
  2. ፍሬ ሰላም በቀለች

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

**ፍ ር ድ**

ይህ አቤቱታ የቀረበው አመልካች ታህሣሥ 5 ቀን 1999 ዓ.ም. ጽፎ ባቀረበው የሰበር ማመልከቻ መነሻነት ነው።

የጉዳዩ የሥር አመጣጥ የአሁን ተጠሪዎች በኦሮሚያ ክልል የምዕራብ ሸዋ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት እነ መኮንን አስፋው ከተባሉት ጋር በነበራቸው ክርክር ምክንያት በምዕራብ ሸዋ ዞን ኤጀራ ወረዳ አዲስ ዓለም ከተማ ቀበሌ 02 ውስጥ የሚገኘውን ቁጥሩ 447 የሆነውን ቤትና እንዲሁም በ2243 ሜትር ካሬ ላይ የሰፈረው የሆቴል ድርጅት እንዳይሸጥ እንዳይለወጥ የእግድ ትዕዛዝ መሰጠቱን አመልካች ገልጾ እነዚህን ንብረቶች አመልካች በታህሣሥ 01 ቀን 1994 ዓ.ም. በተፈረመ የብድር ውል ብር 150,000 /አንድ መቶ ሃምሳ ሺህ/ ለመኮንንና ለሸን የእህል ንግድ ሽርክና ማኅበር ሲያበድር በመጀመሪያ ደረጃ ዋስትና መያዙን፣ ተበዳሪዎች በውሉ መሠረት ባለመክፈላቸው ባንኩ በሕግ በተሰጠው ሥልጣን መሠረት በመያዣ የተሰጡትን ንብረቶች በጨረታ አወዳድሮ አሸናፊ ለሆኑት ለወ/ሮ ጥሩነሽ ቴሶ ስመንብረቱ እንዲዛወር ለአዲስ ዓለም ከተማ አስተዳደር የፃፈው ደብዳቤ ከላይ ፍርድ ቤቱ ንብረቶቹ እንዳይሸጡ ባስተላለፈው እግድ ምክንያት ተቀባይነት አለማግኘቱን በመግለጽ